

УДК 351.74

Сергій Миколайович ГУСАРОВ,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
професор кафедри адміністративного права та процесу
навчально-наукового інституту № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Більше 30 років Харківський національний університет внутрішніх справ готує фахівців із забезпечення інформаційної безпеки, починаючи зі створення у 1993 році інформатико-правового факультету тоді ще Харківського інституту внутрішніх справ. За цей час підготовлено багато справжніх фахівців зі спеціальностей «Інформаційні системи в менеджменті», «Захист інформації з обмеженим доступом та автоматизація її обробки», «Кібербезпека та захист інформації». У 2015 році Харківський національний університет внутрішніх справ розпочав підготовку фахівців нової служби Національної поліції України – кіберполіції.

Сучасний період загострення збройного конфлікту та впровадження воєнного стану в Україні актуалізував проблему забезпечення інформаційної безпеки як на національному, так і на глобальному рівнях. Виклики, пов'язані з інформаційною агресією, дезінформацією, кібератаками та іншими загрозами, потребують чіткої системи адміністративно-правового регулювання та відповідних засобів їх попередження. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах воєнного стану є критично важливим для захисту суверенітету держави, громадян та національних інтересів.

Воєнний стан як особливий правовий режим вводиться в Україні з метою забезпечення національної безпеки, зокрема інформаційної. Інформаційна безпека, у свою чергу, є складовою національної безпеки, що охоплює захист інформаційного простору, попередження пропаганди, дезінформації, а також захист інформаційних систем держави.

Указом Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» чітко визначено заходи, спрямовані на забезпечення інформаційної безпеки, серед яких: контроль за діяльністю засобів масової інформації, обмеження доступу до інформаційних ресурсів, а також забезпечення кібербезпеки [1]. Ці заходи здійснюються в межах законодавства України, зокрема законів України «Про інформацію», «Про національну безпеку України», «Про кібербезпеку» та інших нормативно-правових актів.

Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки включає комплекс заходів, спрямованих на організацію та контроль за інформаційними ресурсами і процесами. Важливими адміністративно-правовими актами, що регулюють цю сферу, є закони України: «Про інформацію», який визначає загальні засади інформаційної політики держави [2]; «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», який регулює питання захисту інформації [3];

«Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», який встановлює основні положення щодо захисту від кіберзагроз [4].

Зазначені законодавчі акти дозволяють державним органам регулювати інформаційний простір України шляхом упровадження обмежень, цензури, контролю доступу та забезпечення збереження важливих для держави інформаційних ресурсів.

Із початком збройного конфлікту в Україні зросла кількість інформаційних атак та інших кіберзагроз. До основних викликів для інформаційної безпеки в умовах воєнного стану можна віднести:

- дезінформацію – поширення неправдивої інформації, спрямованої на дестабілізацію ситуації в країні та паніку серед населення;
- кібератаки – несанкціонований доступ до державних інформаційних ресурсів, атаки на важливі об'єкти критичної інфраструктури;
- інформаційно-психологічні операції – діяльність, спрямована на маніпуляцію свідомістю населення;
- порушення роботи інформаційно-комунікаційних систем – блокування інформаційних ресурсів та мережевих інфраструктур.

З огляду на ці виклики держава змушена вживати заходів, спрямованих на нейтралізацію загроз, зокрема через розширення повноважень органів влади у сфері інформаційної безпеки.

Управління інформаційною безпекою в Україні в умовах воєнного стану покладено на кілька органів державної влади. Головну роль у цій сфері відіграють:

- Рада національної безпеки і оборони України (РНБО), яка приймає рішення щодо стратегічних питань національної безпеки, зокрема у сфері інформаційної та кібербезпеки;
- Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку), відповідальна за захист інформації та кібербезпеку;
- Національна поліція України та Служба безпеки України (СБУ), що здійснюють моніторинг та протидію інформаційним та кіберзагрозам.

Діяльність цих органів регламентується нормативними актами, що дозволяють їм здійснювати контроль над інформаційними потоками, а також накладати санкції на осіб, які поширюють дезінформацію або вчиняють кіберзлочини.

Із початком дії правового режиму воєнного стану законодавство України зазнало низки змін, які спрямовані на посилення захисту інформаційного простору: законодавчі акти, що забезпечують кібербезпеку, було оновлено з метою посилення відповідальності за кібератаки та інші види інформаційних правопорушень; введено тимчасовий контроль за поширенням інформації, що стосується безпеки держави, враховуючи заборону розповсюдження військових даних; удосконалено механізми взаємодії між державними органами, які беруть участь у забезпеченні інформаційної безпеки.

Однак і сьогодні залишаються проблеми, які потребують вирішення, зокрема: недостатня ефективність механізмів контролю за дотриманням законодавства у сфері інформаційної безпеки; обмеженість ресурсів для впровадження новітніх технологій захисту інформаційних систем; потреба у розширенні міжнародного співробітництва для протидії транснаціональним інформаційним загрозам.

Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки України у період воєнного стану є складним процесом, що вимагає використання різноманітних правових механізмів та залучення великої кількості державних інституцій. І саме підготовка для них висококваліфікованих фахівців і в подальшому сприятиме зміцненню захисту інформаційного простору, попередженню поширення дезінформації та забезпеченню кібербезпеки не тільки у період воєнного стану а й у післявоєнний час відбудови нашої суверенної держави.

Список бібліографічних посилань

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022>.

2. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних (БД) «Законодавства України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

3. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>.

4. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.

Одержано 01.11.2024

УДК [351.746.1:343.13](477)

Олексій Олександрович ДЕРЕВ'ЯГІН,

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів
навчально-наукового інституту № 2*

Харківського національного університету внутрішніх справ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА BIG DATA) У ФОРМУВАННІ ТА ФУНКЦІОНУВАННІ ОПЕРАТИВНИХ ОБЛІКІВ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сучасний стан кримінальної ситуації в Україні, яка перебуває в умовах дії правового режиму воєнного стану характеризується високим рівнем, а часто й зростанням кількості тяжких кримінальних правопорушень, спрямованих проти життя та здоров'я людей, майнових інтересів громадян і держави, кримінальних правопорушень у кредитно-фінансовій та банківській системах, а також значним загостренням оперативної обстановки в окремих регіонах держави.

Вказане потребує рішучої протидії з боку правоохоронних органів усім кримінально протиправним проявам. Пріоритетними напрямками у цій діяльності є формування досконалої правової та інформаційної бази протидії кримінальній